NAFİ MİSKİOĞLU'NUN *YENİ MECMUA* DERGİSİNDE YAYIMLANAN ŞİİRLERİNİN TEMATİK BAĞLAMDA DEĞERLENDİRİLMESİ¹

Ahmet EVİS²

Özet

Nafi Miskioğlu (1886–1947) şair, yazar, eğitimci ve dava adamı kimlikleriyle yaşadığı dönem ve muhitin önemli isimlerinden biri olmuştur. Özellikle Antakya'nın kurtuluş evresinde fikrî bağlamda sürdürdüğü mücadeleyle bölgedeki Türk kültür ve kimliğinin devamlılığını sağlamada önemli işlere imza atmıştır. Dernek faaliyetleri, öğretmenlik ve mecmualarda kaleme aldığı eserleriyle Antakya'nın siyasi, kültürel ve askerî bağımsızlığının sağlanmasında millî bir tavır takınmıştır. Edebî bağlamdadaha çok şair kimliğiyle öne çıkan Nafi Miskioğlu, klasik Türk edebiyatının estetik zevkiyle yaşadığı dönemin yenilikçi eğilimlerini sentezleyerek özgünlüğü yakalamıştır. Eserlerinde genel olarak millî-manevi konu ve temalara yönelmiş olsa da yaşadığı muhitin sosyal durumunu da eserlerine taşımayı ihmal etmemiştir. Bu çalışma, şiirlerindeki tematik unsurlara odaklanarak Nafi Miskioğlu'nun millî, manevi ve sosyal meseleleri önceleyen tavrını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Nafi Miskioğlu, Yeni Mecmua, şiir, tema

A THEMATIC EVALUATION OF NAFİ MİSKİOĞLU'S POEMS PUBLISHED IN *YENİ MECMUA*

Abstract

Nafi Miskioğlu (1886-1947) has been one of the important names of the period and neighborhood in which he lived with his poet, writer, educator and a-man-with-a-cause identities. Especially in the liberation phase of Antakya, Nafi, with his intellectual struggle, has accomplished important works in the continuation of the Turkish culture and identity in the region. He has taken a national stance in the provision of political, cultural and military independence of Antakya with the activities of the association, the works written in the teaching and the journals. Nafi Miskioğlu, who stands out with his poet identity in literary context, has captured the originality by synthesizing the innovative tendencies of the period when he lived with the aesthetic pleasure of classical Turkish literature. Although he generally focused on national-spiritual themes and themes in his works, he did not neglect to carry the social situation of the neighborhood he lived in to his works. Engaging in the thematic elements of his poems, in this paper we aim to reveal that how Nafi Miskioğlu precedes the national, spiritual and social issues in his works.

Keywords: Nafi Miskioğlu, *Yeni Mecmua*, poem, theme

¹ Bu çalışma 12-14 Nisan 2019 tarihinde Hatay'da düzenlenen 5. Uluslararası Kültür ve Medeniyet Kongresinde "Nafi Miskioğlu'nun Şiirlerine Tematik Bir Bakış" başlığıyla sunulan bildirinin genişletilmiş hâlidir.

² Dr. Öğr. Üyesi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, e-posta: ahmeteviss@gmail.com

Giriş

Bu çalışma, Nafi Miskioğlu'nun şiirlerindeki tematik kullanımlar üzerinde yoğunlaşmıştır. Öncelikle şairin hayatı ve edebî şahsiyetine dair bilgiler verilmiş, ardından ulaşılabilen şiirleri üzerinden değerlendirmelere gidilmiştir. Şairin eserlerinin tespitinde *Yeni Mecmua* dergisinin tüm sayıları taranmış ve ulaşılan eserler Latin harflerine aktararak incelenmiştir.

Bu çalışmanın çıkış noktasını oluşturan temel nokta, döneminin önemli şahsiyetlerinden olan Nafi Miskioğlu üzerine herhangi bir akademik çalışmanın olmayışıdır. Yapılan bu incelemeyle genelde şairin tanıtımı ve şiirlerinin temel atmosferini açıklamak; özelde ise eserlerdeki tematik kullanımları tespit etmek amaçlanmıştır. İncelemede tematik unsurlara öncelik verilmesinin temel nedeni ise şairin neredeyse tüm eserlerinde söz konusu temaların belirgin olarak kendini göstermiş ya da hissettirmiş olmasıdır.

Ulaşılabilen şiir sayısının az olması, aruz vezninde ciddi hataların yer alması ve *Yeni Mecmua* dergisinin basım hatalarından kaynaklı yazım yanlışlarının mevcudiyeti, çalışma esnasında karşımıza çıkan belli başlı sınırlılıklar olmuştur.

1. Hayatı ve Edebî Kişiliği

Nafi Miskioğlu, 21 Eylül 1886 tarihinde Antakya'da dünyaya gelir. 2 Temmuz 1947'de aynı şehirde hayata gözlerini kapar. Dönemin önde gelen müderrislerinden Ahmet Efendi'nin beş çocuğunun dördüncüsüdür. Dedesi Miskizade Mehmet Ağa'nın isteği ve babası Ahmet Efendi'nin onayı ile adı, "Mehmet Nefi" olarak belirlense de nüfusa Nafi olarak işlenir. 1941 yılında Miski soyadını kendi isteğiyle Miskioğlu olarak değiştirir.

Aslen Amasyalı olan Miski ailesi Antakya'ya yerleştikten sonra misk sabunu ticaretiyle uğraşmışlar ve soyadlarını da ürettikleri bu sabundan almışlardır. Dedesi Miskizade Mehmet Efendi; ilme meraklı, aydın kimliğiyle bilinen, Antakya'nın tanınmış tüccarlarından. Babası Ahmet Efendi ise dönemin hafız-ı Kuran vehafız-ı hadis olarak bilinen önemli şahsiyetlerindendir. Henüz dört yaşında babasını kaybetmesinin ardından Nafi'nin eğitimi ve yetiştirilmesini dedesi üstlenir. Dedesi, Nafi'nin de babası gibi iyi bir eğitimci olmasını hedefler. On bir yaşında iken dedesinin vefatıyla, vasiyet üzerine Nafi'nin yetiştirilmesi sorumluluğunu amcası İzzet Ağa üstlenir (Tekin 1991: 5-6).

Hayatının tamamını Hatay'da geçiren Nafi Miskioğlu, iki evlilik gerçekleştirir. İlk eşi Firuz Hanım'la izdivacından Azize ve Orhan; ikinci eşi Makbule Hanım'dan ise Perihan ve Ahmet adlı çocukları dünyaya gelir (Tekin 1991: 12).

Nafi Bey'in tahsil hayatı, Antakya'daki Zincirli medresede başlar. Arapça eğitimi ve fıkıh üzerine aldığı derslerle dinî açıdan birikim sahibi olan Miskioğlu, babasından kalan kütüphanedeki edebî eserler aracılığıyla Osmanlı Türkçesinin inceliklerine ve Divan şiirine merak salar. Nâbi, Fuzuli gibi şairlerin eserlerinden hareketle Farsça öğrenme ihtiyacı duyar ve

şahsi çabalarıyla Farsça öğrenir. Klasik şiir zevkini ve aruz veznini kavrayıp daha sonra yazacağı kimi şiirlerinde uygular.

Miskioğlu, 19 yaşına geldiğinde çevresinde şair olarak tanınmaktadır. 1908 yılında Meşrutiyet'in ilanı ile siyasete ilgi duyan şair, İstanbul gazetelerini, Namık Kemal ve Ziya Paşa'nın münferit yazılarını okumaya başlar. Antakya'da İttihat ve Terakki Cemiyeti şubesi açılınca buraya üye olur ve önce heyet-i merkeziye kâtipliğine alınır, ardından kulüp idare heyeti kâtibi olur (Tekin 1991: 7-9). 1940'tan sonra Tahrir komisyonunda başkanlık, uzun süre CHP merkez ilçe başkanlığı ve Encümen üyeliği yapar. Meslek hayatında ise iki yıl İttihat ve Terakki Cemiyeti Antakya Şubesi kâtipliği, üç yıl Antakya Ortodoks İdadisi Türkçe öğretmenliği, daha sonra belediye kâtipliği ve İaşe Ambar Memurluğu görevlerinde bulunur (<http://www.hatay.gov.tr/onemli-sahsiyetler>).

Antakya'daki Arap ve Fransız temelli başkaldırıların artmasıyla Miskizadeler, devletçi bir tavır takınmışlar ve mücadelenin Kuva-yı Milliye anlayışıyla gerçekleştirilmesi gerektiğini savunanlar arasında yer almışlardır (Çapa, 2018: 23). Nafi Miskioğlu, Antakya'nın kurtuluşu sürecinde herhangi bir silahlı muharebeye aktif olarak katılmasa da fikrî mücadelenin öncülerinden biri olarak propagandada etkin rol alır. Askerlik görevini ise bedel ödeyerek yerine getirir.

Arap nüfusunun mevcudiyeti ve dış güçlerin kışkırtmalarıyla Antakya'daki Arap propagandası artar. Nihayetinde Ekim 1918'de Arap hükümeti ilanı, Mondros Mütarekesi gereği Türk askerinin sancaktan çekilmesi ve sonraları Fransızların Antakya'yı işgali ile Türk nüfusuna yönelik baskıcı bir atmosfer oluşur. Nafi Bey düşünce, söylem ve eserleriyle bölgede Türkçülüğün önemli savunucularından biri olur. Ankara İtilafnâmesi'nin imzalandığı 20.10.1921 tarihine kadar güttüğü politika nedeniyle gözaltına alınır, iki defa hapse girer. Cumhuriyet'in ilanı sonrasında ve çıkartılan her yeni kanunda Türkiye tarafında saf tutar. Şapka Kanunu'nun ilanının (1925) ardından, tepkilere rağmen Hatay'da ilk kez şapka takanlardan biri olur.

Türk kültürünün yaşatılması için gerçekleştirilen birçok faaliyette aktif rol alarak Hatay'ın anavatanına katılma sürecinde önemli hizmetlerde bulunur. Özellikle 1936-1939 yılları arasında Hatay'ın diğer aydınlarıyla kurtuluşa giden yolda yaptıklarıyla “mücadelenin propaganda şefi” olarak anılır.

Eserleri bağlamında edebî kişiliğine bakılacak olursa, Nafi Miskioğlu'nun, henüz gençlik yıllarında tanıştığı Divan edebiyatı geleneğine bağlı kalarak şiirlerini kaleme aldığı görülür. Şiir zevkinin oluşumunda klasik Türk edebiyatının önemli isimlerinden Nâbi ve Fuzuli'den etkilense de sonraları içinde yaşadığı bölgenin kültürel ve siyasi çalkantılarını eserlerine konu etmesiyle özgünlüğü yakalayarak kendi üslubunu oluşturur. İlk şiirlerinde Nâbi, Cenab Nâbi mahlasını kullanan Nafi Bey, sonraları çoğunlukla “Nâbi-i Zaman” mahlasını tercih eder.

Genel olarak aruz vezninin tercihi, beyit kullanımları, sanatlı söyleyişleriyle klasik Türk şiirine uygun eserler veren Miskioğlu, şiirlerindeki muhtevayla özgünlüğü yakalar. Dava adamı olması hasebiyle şiirlerindeki muhtevanın yer yer sosyal, siyasi unsurlara kaydığı görülür. Bu yönüyle politize olan şiir anlayışı, estetik unsurlardan tamamiyle kopuk değildir. Zira Miskioğlu,

memleketteki edebiyat anlayışlarını yakından takip eder, mümkün merteye bunları eserlerine taşımaya çalışır.

Yeni Mecmua'nın 20.sayısında Zübeyir imzasıyla çıkan "Nafi Efendi" başlıklı yazıda Miskioğlu'nun şiir anlayışı; dil, üslup, içerik ve düşünce dünyası bağlamında değerlendirilir. Zübeyir'e göre Nefi'nin ahenk ve kuvvetli kasideleri ile Fuzuli'nin ince, lirik, dertli şiirleri onun edebî istidatlarınayakın durmaktadır. Bunun yanında şair, Tanzimat edebiyatından düşünmek, görmek, hissetmek melekelerini almıştır. Ayrıca Servet-i Fünun edebiyatına da ilgi gösterip bu tarzda eserler yazmaya çalışan Nafi Bey'in, memleketteki edebî gelişimi incelediğine ve bilgi kazandıktan sonra şiire başladığına vurgu yapar (1929: 13-14).

Şükrü Balcı, *Atayol Gazetesi*'nde yayımladığı bir yazısında³ Nafi Miskioğlu'nun şiir dünyasına nüfuz edebilmek için eserlerini bütünlüklü olarak ele almak gerektiğini belirtir. Balcı'ya göre Miskioğlu'nun mizahi şiirlerinde kuvvetli bir görüş ve söyleyiş hâkimdir. Fakat bunların tam tadına varabilmek için Nafi Bey'in yaşadığı dönemi dikkate almak lazımdır. Yazar, dönemin hadiselerine yönelik görüş ve söyleyişindeki kudret hakkında fikir edinebilmek için, şiirlerinin izahlı olarak gözden geçirilmesi gerekli olduğunu belirtir (Balcı, 1947).

Eşref Türkmen ise Miskioğlu'nun şiir dünyasını eski ve yeni edebiyat anlayışları bağlamında değerlendirir: Nafi evvelâ Divan Edebiyatı üstatlarına nazireler yaparak ve beğendiği eski şiirleri terbi ve tahmis ederek Antakya muhitindeki edebî hayata dâhil oldu. Fakat şiirinin karakteristik yönü, muhitindeki simaları Divan Edebiyatı şiirleriyle tasvir ve karikatürize etmesidir. Bu bağlamda çok geçmeden akranları arasında hususî ve mümtaz bir mevki tuttu. Meşrutiyetten sonra Fazıl Ahmet (Divançe-i Fazıl) ile Türk edebiyatına yeni bir saha açmıştı (1937: 157).

Nafi Bey, bölgede cereyan eden önemli hadiseler ve siyasi konulara dair şiirler de yazar. Türkçü ve Türkiye yanlısı politik anlayışı doğrultusunda eserlerinde hicivli ve milli hususlara yer verir. Miskioğlu, şiirlerinde sıkça rastlanan mizah ve hiciv unsurlarını çok geniş bir yelpazede kullanır. Muhtelif şiirlerinde Antakya'daki milli mücadeleden sapanları ve gündelik hayat içerisinde karşılaştığı kimi şahısları yer yer karikatürize ederek eleştirir. Şöyle ki lise muallimlerinin talebeleri imtihanlarla zorlamasına yönelik nüktedan söylemlerin yer aldığı eserlerinden, Arap ve Fransız politikalarını savunanları hicvettiği şiirlerine kadar geniş bir kitleyi şiirlerine taşır. "Ramazan Kasidesi" ve "Bayramlık Müseddes" gibi şiirleriyle dinî ve milli bağlamda önemli günleri konu alan şiirler de kaleme alır.

Şiirleri dışında özellikle bölgedeki Arap ve Fransız kültürü karşısında Türk kültürünü tanıtan, yayan ve elbette muhafaza etme amacı taşıyan metinler yazar. "Hatay'da Düğünler" başlıklı yazısı bu hassasiyeti öne çıkarır. Yazıda, Türk gelenek ve görenekleri, düğün âdetleri bağlamında en az iki yüz yıl önceki Antakya anlatılır.

Nafi Miskioğlu'nun ulaşılabildiğimiz eserleri 1928-1944 yılları arasında yazılmıştır. Söz konusu eserlerin çoğu 1928-1929 yıllarında *Yeni Mecmua*⁴ dergisinde "Tarz-ı Kadim" ve "Bi-Tarz-ı

³ Yazı adı ve sayfa numarası, gazetede deformasyon nedeniyle okunaklı değildir.

⁴ *Yeni Mecmua* dergisi, 1928-1930 yılları arasında toplam 48 sayı olarak çıkmıştır. Pek çok konuda araştırma, inceleme, tartışma, deneme, eleştiri, hikâye, öykü, felsefe, fikir, spor, tiyatro oyunları, şiir,

Kadim” başlığı altında yayımlanır. *Yeni Mecmua* dergisinin tüm sayılarının taranmasının ardından tespit edilen şiirlerinden “Kaside-i Ramazâniye” ve “Bayramlık Manzume” 1929 yılında; geri kalan “Bayramlık Müseddes”, “Şarkı”, “Muhammes Mersiye”, “Tehniyetnâme”, “Taziyetnâme”, “Bekleriz”, “Annemin Mezarında”, “Meyhanenâme”, “Sakinâme” adlı eserleri ise 1928 yılında derginin farklı sayılarında kaleme alınır. Şiirleri hâricinde dergide nesir türünde iki esere daha rastlanır. Bunlardan ilki “Kaside-i Feride Der Tebrik-i Matbaa-i Cedide” adıyla derginin 15 Mayıs 1928 tarihli ilk sayısında yayımlanır. “Beytûlmâ’da Bir Cevlan” ismiyle seyahatnâme türünde kaleme alınan eser, 1928 yılında derginin 10 ve 11. sayılarında iki kısım hâlinde yayımlanır. 1944 yılında *Halk Evi* dergisinin 1, 2, 3, 5, 7 ve 9. sayılarında toplamda 15 sayfa olarak bölüm bölüm yayımlanan “Hatay Dügünleri” yazısı, Miskioğlu’nun ulaşılabilen nesir türündeki diğer eseridir.

Belirtilen eserleri dışında Nafi Miskioğlu’nun bazı kaynaklarda⁵ zikredilen fakat tam künyesi verilmeyen diğer eserleri ise şunlardır:

Divançe-i Nâbi-i Zaman, “Bir Gazel”, “Tahmis”, “Kaside der Vasfi Selamet Belde”, “Asmalı Bahçe Şarkısı”, “Türk Bayrağına Bir Muhammes”, “Bayrama Hediye”, “İçelim”, “Bir Murabba”, “Tesdis”, “Bir Cevap”, “Hatay’ın İstiklâli Münasebetiyle Ulu Önder’e Teşekkür”, “Kudumiye”, “Hatay’a Kurtuluş Manzumesi”, “Kaside-i Kadayıf Der Vasfi Taksimli Tel Kadayıf” (Tekin 1991: 37-41).

2. Şiirlerinde Yer Alan Tematik Kullanımlar

Nafi Miskioğlu şiir dünyası dil, üslup ve şekil bakımından Divan edebiyatı geleneğinden izler taşısa da muhteva ve tema bakımından farklı bir kimlik arz eder. Tanzimat döneminin siyasi ve sosyal konuları önceleyen tavrını Miskioğlu’nun şiirlerinde görmek mümkündür. Şiirlerinde belirgin temalara bakıldığında yaşama sevinci, özlem, manevi değerlere duyulan sevgi, saygı ve milliyetçi tavır öne çıkar. Bunların yanında gündelik mevzularında şiirlerinde yer aldığı dikkatten kaçmaz.

2.1. Madde ve Mananın Kucaklanması: Yaşama Sevinci

Nafi Miskioğlu’nun şiirlerinde yer alan en belirgin tema yaşama sevincidir. Söz konusu mutluluk, genellikle gündelik olaylarıyla ilişkili olarak ortaya çıkar. Bayramlar, dost meclisinde yapılan sohbetler üzerine yazdıkları ve doğrudan bir şahsiyete atfettiği şiirlerinde yaşama sevincine dair söylemlere sıkça rastlanır. Belirtilen söylemler, kişilere duyulan sevgiden dinî bayramların getirdiği maneviyata uzanan geniş bir yelpazeyle işlenir.

Dörtlüklerden oluşan ve fâilâtün/fâilâtün/fâilâtün/fâilün kalıbıyla yazılmış olan “Bayramlık Manzume”⁶ şiirinde bayram ve baharın gelişiyiyle şairin mutluluğu açıkça hissedilir:

bulmaca ve ayrıca çevirilere de geniş yer verilmiş, bu yönü ile Hatay düşün dünyasını etrafında toparlayan önemli bir kültür okulu olmuştur. Ayrıca mecmua her haftanın sosyo-kültürel olayları hakkında da bilgiler vermiştir (Duman, 2016: 207). Mecmuanın çıkış amacı arasında; Hatay/Sancak’da Türklük davası ve Türklerin hakları, Türk kültürü (dil, tarih) gibi konuların varlığı ve geliştirilmesi bulunmaktaydı (Duman, 2019: 57).

⁵ Belirtilen kaynaklar; Mehmet Tekin’in *Hatay’ın Son Aruz Şairi Nafi Miskioğlu*(1991) eseri ve A. Faik Türkmen’in *Mufasssal Hatay Tarihi Hatay Şairleri*(1937) C. III, s.157-161 arasındaki “Miskioğlu Bay Nâfi” maddesidir.

“Şehr-i Antâkiyye’dir bu şehrin adı Şâm değil

Kalk sabâh oldu efendi ortalık akşam değil

Savmının i’lâmını gördük çürüktür tâm değil

Bâde-i nûr-ı şafaktır içdiğim boş câm değil”.

Şiirin ilk dizesinde “şehir-i Antâkiyye’dir bu şehrin adı Şâm değil” ifadesi şafak, nur, aydınlık, sevmek gibi söylemlerle desteklenir. Böylelikle şair bir yerde, mutluluğunu içinde yaşadığı memlekete bağlar. Şiirdeki olumlu pekiştirme yapan söylemler ancak Türk vilayeti olan Antakya’da anlamlıdır. Bu bağlamda şairin milliyetçi bir tavır takındığı anlaşılır.

Şiirde dikkat çeken unsurlardan biri de tabiattır. Tabiata ait öğeler kişide olumlu etkiler yaratır, bunlar kişinin davranışlarında da yansımasını bulur. Nitekim baharın gelişi de yaşama sevincinin bir diğer göstergesi olarak öne çıkar:

“Müjde-i eyyâm ile esdinesîm-i nev-bahâr

Gülşen-i vuslatda tutdu ehl-i diller bir kenâr

Bûseler va’d eyliyor kand-i lebinden her nigâr

Kim demişdir böyle bir gün ‘âşık bayram değil”

Şair, ilgili dördlükte bahar-aşk-âşık ilişkisinden hareketle içinde bulunduğu mutluluğa dikkat çekmektedir. Şiirin devamında ise mübarek aylardan şaban ve ramazana değinilir. Her iki ayın manevi boyutuyla belli bir zümreyi zevk ve sefaya iten dünyevi eğlencelerden mahrum bıraktığı ifade edilir. Bu düzlemde tematik bir kullanım olarak yaşama sevinci, nefis mücadelesi gereği bir süreliğine de olsa geciktirilir.

“Bir zamân düşdük belâ-yıberf ile şa’bânına

Şehr-i savmın olmadı pâyân dahı bârânına

Nev hilâl doğdu nihâyet kıydı anın cânına

Zümre-i rindân bihamdi’llâh bugün nâ-kâm değil”

Gün doğumu, deniz, aydınlık gibi tabiat unsurları şiirin son dördlüğünde de öne çıkarılarak işlenir. Şair, yeni günün doğumunu mutlulukla karşılarken hissettiği manevi tatmini şu şekilde ifade eder:

“Akdîmînâ-yısemâda nâb-ı mağfiret

Coşdu sahbâlar gibi mevc-i safâ-yı mes’adet

Nûra gark oldu ser-a-ser şeş cihân-ı ma’rifet

Bâde-i nûr-ı şafaktır içdiğim boş câm değil”

Nur, şafak, bade-i nur, mina-yı sema, saadet gibi söylemler şairin doğan yeni günü sevinçle karşıladığını ve bayramın verdiği manevi huzuru vurguladığını gösterir. Bu kullanımlar, yaşama

⁶Yeni Mecmua (1929), “Bayramlık Manzume”, (9): 12-13.

dört elle sarılmanın nedenleri olarak sergilenerek okur üzerinde yaşama karşı yapıcı etkilerin belirmesini sağlar

Yirmi sekiz beyitlik “Kaside-i Ramazaniye”⁷ şiirinde şair, ramazan ayının gelişi ve bunun toplumda yarattığı heyecan ve mutluluğu betimler. Fâilâtün/fâilâtün/fâilâtün/fâilün vezniyle yazılan şiirin “*Habbezâkevkebe-i kevkeb-i sultânramazân/ Habbezâ debdebe-i mevkib-i sultân ramazân*” şeklindeki ilk beytinde ramazanın gelişi padişah alayının gösterişli geçiş törenine benzetilerek mübarek ayın görkemi vurgulanır.

Şair, ramazanın faziletini geniş bir yelpaze içinde ve daha çok ilmî, fikrî ve manevî bağlamda ele alır. Şiirde mübarek ayın gelişiyle halkta manevi bir huzur ve aydınlanma yaşandığı şu beyitlerde ifade edilir:

“Habbezâ hazret-i monlâ-yı server-i zîşan

Ki ider dûzah-ı vaazı ile halkı lerzân”

“Bundadır ‘akl ile Sokratı geçen ‘âlimler

Mantık-ı felsefesin dinleyen olur hayran”.

Şaire göre ramazanın mantığının idrakiyle cehennemden kurtuluşa kapılar aralanır ve her kim dinlerse bu felsefeye hayran kalmaktadır. Ayrıca “*Bundadır fenn-i fesâhatedebiyyâtamâm/ Bunda Tilmîz-i sebak-hân gibi Nâbî-i Zamân*” beyitiyle ilim ve edebiyatın ramazan mantığıyla açıkça kavranabileceğini belirtir.

Şiirde ramazanla birlikte halkın bir araya geldiğine, bütünleştiğine dikkat çekilir. Şaire göre teravih namazları ve iftar sofralarındaki beraberlik herkeste bir yaşama sevinci ortaya çıkarır:

“Habbezâ câmi’-i sultân-ı Habîbü’n-Neccâr

Akşamüstü birikir bunda bütün pîr u civân

Habbezâzâhid-i şîr-savlet-i çiğ köfte-perest

Bir kazan dolmayı bir cümlede eyler talan

Habbezâ medresedir medrese-i vâlâsı

Kurulur her gice sahnında anın me’busân

Bundadır feyz-i kavânîn-i muhabbet, sohbet

Başka bir tarz-ı celîl laklakiyatında ‘ayân

Bundadır sâ’ati mazbût efendiler hep

⁷Yeni Mecmua (1929), “Kaside-i Ramazâniye”, (21): 13.

Ki olurlar buradan evlere vaktinde revân

Kılınan bunda teravih olur ancak makbul

Cennet-i adene olur her kılan âdem mihman”

Beyitlerde ramazan sofralarının, cemaatle kılınan teravih namazlarının, dost meclislerindeki sohbetlerin genç-yaşlı demeden herkesi bir araya getirdiğine değinilir. Beraberlik durumu insanlarda manevi bir huzur yarattığı gibi kazandırdığı aidiyet duygusuyla herkesi mutlu kılmaktadır.

Oruç tutmanın irfanı ve mutluluğuyla insanların kendinden geçtiğine vurgu yapan şair, içinde bulunduğu anın tarif edilemeyecek kadar güzel olduğunu dile getirir: “*Bundadır lezzeti zevkin alanlar orucun/ İmrenir tarz-ı hırâmânına mestân-ı zemân*”, “*Bu kasidemle ne mümkün anı etmek tavsif/ Kilk-i nazmum ile tasvirine yokdur imkân*”. Her iki beyitte ramazanın coşkuyla karşılandığı ve kişiye açıklanamayacak ölçüde saadet verdiği belirtilmiştir.

Şiirin ilerleyen beyitlerinde şairin Ramazan ayının gereklerine yönelik hatırlatmalar yaptığı da görülür:

“Ramazân hürmetine çıktı bu nazm-ı güherim

Fukarâ-yı ramazâna bunu etdi mihsân”

“Genc-i eş’âr-ı zekâtın komadı boynunda

Ödedi borcunu dîvânçe-i pâk-ı hezeyân”

Gösterilen beyitler ve genel atmosferden hareketle yoksul halkın ramazanın gelmesiyle ortaya çıkan paylaşımcı ruhtan mutlu olacağı da anlaşılmaktadır.

“Kaside-i Ramazaniye”şiirinde ramazanın gelişle kişilerin ve toplumun yaşama sevinci ile birbirine kenetlendiği, çok renkli toplumsal tablolar üzerinden tasvir edilir. Ayrıca şiir üzerinde orucun fazileti, teravihin önemi, yoksullara yardım, dinî sohbetlerin önemine dair söylemlere dikkat çekilerek mübarek ayın gereklerine yönelik hatırlatmalar yapıldığı anlaşılır. Bu yönüyle şairin bir öğretmen edasıyla kalem oynattığı da söylenebilir.

Şairin “Bayramlık Müseddes”⁸ eserinde bayramla gelen mutluluk coşkulu şekilde ifade edilir. Mefâilün/mefâilün/mefâilün/mefâilün kalıbı ile yazılan, dört dörtlükten ve tekrar eden dört beyitten oluşan şiirde, kutlu ve mübarek bayramın gelişle halkın her kesimini kucaklayan bir saadet ortamından bahsedilir:

“Bugün ‘id oldu artık ehl-i dilçeber-kenâr olsun

Şarâb-ı feyz aksın şişelerden bir pınar olsun

Nevâ-yı ‘ud ile dem-sâz olub mutrib hezâr olsun

Safâyı men’ edenler istedim hep zârzâr olsun”

⁸Yeni Mecmua (1928), “Bayramlık Müseddes”, (2): 10.

İlk dörtlüğün tamamına yansıyan mutluluk hissi, içilecek şaraplar, sazlı sözlü kutlamalarla belirgin hâle getirilir. Her dörtlükten sonra tekrar eden “*Cihân varsın yıkılsın gûşe-i meyhâne var olsun/ Sebû-endâmsâkidâ'im olsun pür humâr olsun*” beytiyle mutluluktan sarhoş olma durumu bayramın gelişiyile ilişkilendirilerek vurgulanır.

İkinci dörtlükteki söylemler, ilk dörtlüğü gerek muhteva gerekse de tematik düzlemde pekiştirecek şekilde kaleme alınır. Dörtlükte maddi, manevi ve tabiat unsurlarına yer veren şair, böylelikle duygu dünyasını açıkça belirtmiş olur:

“*Kamaşsın gözleri sūflerin bu bezm-i sohbetden*

Bahâr olsun açılsın lâleler feyz-i muhabetden

Hayât-ı tâze bulsun ehl-i diller zevk-i ülfetten

Hudâ hıfz eylesin yârânı her bir gamdan âfetden”

Şair; ifadeleriyle mübareklerin mutluluklarının daim olmasını, her türlü sıkıntıdan uzak kalmalarını temenni eder. Ayrıca şiirdeki yaşama sevinci önceki şiirlerde olduğu gibi baharın gelişi, tabiatın yeniden can buluşuna yönelik söylemlerle pekiştirilerek desteklenir.

Şiirin üçüncü dörtlüğünde ise insan odaklı olumlamalara yer verilir. Dörtlükte öne çıkan husus daha çok estetik unsurlardır. Şöyle ki şiirin bir bölümünde genç kızların süslenerek bayrama ayrı bir güzellik kattıklarına yönelik ifadelerle rastlanır:

“*Çiçeklerle, ipeklerle donansın tâze dilberler*

Karanfilden nesîm-i subhtan hoş bû sürünsünler

Sevinsin körpe nâzân yavrular memnûn görünsünler

Safâmızdan bunalsın zümre-i nâ-dân ser-te-ser”

Şair, bayramın ilk gününün heyecanıyla genç kızların zarafetleriyle bayrama renk katmalarını, çocukların ise mutluluk içerisinde olmalarını arzular. Dörtlükte öne çıkan estetik tavır, çocukların mutluluğundaki saflık ile bayramın doğrudan ilişkilendirilemesi bayramlardaki saadet ortamının oluşumu bakımından anlamlı görünmektedir.

Son dörtlükte ise şair, bayramı bir çıkış, kurtuluş olarak tasvir eder. Yaşanılan dünyanın verdiği sıkıntıdan, cehennem azabı korkusundan usançla bahsederken kısıtlanmışlık hissinden özgürlüğe açılan bir kapı olarak değerlendirir:

“*Usandık hayli demdir ahker-i (?) nâr-ı cehennemden*

Bu şehrin farkı yok mu şehri-i dil-sûz-ı Muharremden?

Yeter vâ'iz bunaldık şiddet-i âlâm ile mâtemden

Beşâret yok mudur Firdevsî'denhîccâmdan ü Cemden”

Şair, mısralarıyla gündelik yaşamın getirdiği bıkkınlıktan, vaizlerin matemli söylemlerinden bayramın mutluluk veren maneviyatına sığınır. Şiir, söyleyiş tarzı ve muhtevasıyla Nâbî'nin klasik şiirin sabit ve bir örnek imaj, hayal dünyasına ve muhtevasına ve bundan duyulan bıkkınlığa yönelik eleştirilerini yansıtan “usandık” redifli şiirini çağırıştırır. “Bayramlık

Müseddes”, Miskioğlu’ndaki Nâbî etkisinin belirgin şekilde müşahade edilebileceği şiirlerden biridir.

Son tahlilde denebilir ki “Bayramlık Müseddes” eserinde yaşama sevinci; bâde, genç kızların zarafeti, çocukların mutluluğu, sazlı sözlü muhabbetler ve doğanın yeniden can buluşu gibi unsurlarla birlikte işlenerek açıkça hissettirilmiş ve şiirin genel atmosferinde belirleyici unsur olarak hâkimiyet sağlamıştır.

Miskioğlu’nun şiirlerinde yer alan temalardan yaşama sevincini örnekleyen bir diğer şiir “Meyhanenâme”dir.⁹ On iki beyit hâlinde ve fâilâtün/fâilâtün/fâilâtün/fâilün kalıbıyla kaleme aldığı şiirde, dostlarla meyhanede geçirilen güzel vakitler dillendirilir.

İlk iki beyitte mekâna geliş ve dostları hakkında ifadelere yer verilir:

“Câm-ı şevk ile girip son tövbenin de kanına

Postu serdik biz yine meyhânenin bir yanına”

“Kahve-i billûr önünden nakl olunduk parsa

Esdî bir muhrik sabâ mecmû’anın erkânına”

Dost meclisindeki insanlara duyduğu sevgiyi “namuslu, iffetli, temiz ve doğru insan” (Doğan, 1999: 556) anlamına gelen “parsâ” sözcüğüyle ifade ederken söz konusu kişilerin *Yeni Mecmua* dergisi yazarları olduğunu da anlaşılmaktadır. Şair, burda kişiler ve mekâna dayalı bir mutluluğun resmini çizerek okurun dikkatine sunmuştur.

Şiirin ilerleyen beyitlerinde ortamın hoşluğu hakkında ifadelere de sıkça yer verilir:

“Nâgehân bir vecd ile deste alınca sazını

Sâmi’în hayrân olur âşık çim”in destanına”

“Gah hicazdan gahı rastdan dürlü dürlü nağmeler

Uydurur bir beste-i dil-suz ile efganına”

“Genc-i nazmindan çıkar ba’zen dahi bir feseke

Uğratarı ihvanı hem eltaf-ı bi-payanına”

İlgili beyitlerden hareketle şarkılı, eğlenceli bir ortamda şiir anlatıcısı ve dostların kendilerinden geçerek saadet içinde nağmelere eşlik ettikleri anlaşılmaktadır. İçinde bulunduğu sazlı, nağmeli, muhabbetli ortamın bu yeni gazeli yazmasına ilham kaynağı olduğu şu beyitlerden anlaşılmaktadır:

“Sayesinde sazının her subh bir ilham alup

⁹*Yeni Mecmua* (1928), “Meyhanenâme”, (8): 13.

Kayd eder bir nev gazel Nâbi dahi divanına”

*“İyş u nuş etmekle imrâr-ı zeman etmekteyiz
Nehr-i Asinin kurulmuş soframız”*

*“Feyz-i ilhâm-ı dehâ senden alup bu şi’rimi
İtdim ithâf kahve-i parssühân-sencânına”*

Kaleme alınan gazelin ve bu şiirin şairin kendisine ait olduğunu Nâbi mahlasını kullanılmasından anlarız. Ayrıca Antakya’da yer alan Asî nehrinin anılması da bu görüşü destekler niteliktedir. Şiirdeki “*Genc-i nazmından çıkar bazen dahi bir feseke/ Uğratar ihvanı hem eltaf-ı bi-pâyânına*” beyiti ile içki içmenin getirdiği manevi suçluluk duygusuna değinilse de dostlarla birlikte zaman geçirmenin şairde sonsuz bir mutluluk ortaya çıkarttığı anlaşılır.

Özetle, “Meyhanenâme” şiirinde şairin, dost meclisinde ve eğlenceli bir ortamda geçirdiği hoş vakitlerle yaşama sevinci içerisinde olduğu anlaşılmaktadır. Şiirin tamamına yansıyan saadet atmosferi kaynağını, birliktelik duygusundan ve yaşamının güzelliğinden alır. Bu bağlamda dostluğun önemine de dikkat çekildiği söylenebilir.

Tebrik için genellikle mektup türünde yazılan tehniyetnâmelerin bir örneğine Nafi Miskioğlu’nun eserlerin içerisinde de rastlanır. “Tehniyetnâme”¹⁰ şiir formunda, nazım şekli olarak murabba, mefâilün/ mefâilün/mefâilün/mefâilün kalıbında, altı dörtlük ve isimsiz olarak “muhte hürmet muharrir muhteremimize” ithafıyla kaleme alınır.

Şiirde bahsedilen muharririn aydın kimliğiyle etrafındakileri bilgilendirdiği gibi hâl, tavır ve davranışlarıyla da örnek bir kişilik olduğu anlaşılır:

“İderken hâmeniz tahrîk bir fikr-i asâletle

Muhîtin harsına haysiyyet-i efkâra hürmetle

Hitâb eyler iken saz-ı beyânın bir nezâketle

Tırâş oldun efendim âfiyetler izzü sıhhatle”

(...)

“İder Sokrât-ı fikr-i bir dolâb tasvîr da’vâyı

Takar tersine gözlük gösterir tersine dünyâyı

Sütûnunda tuhaf tetkik iderken zîşt-i ra’nâyı

Tırâş oldun efendim âfiyetler izzü sıhhatle”

Fikirlerindeki asalet, farklı bakış açıları sunması, ifadelerindeki nezaket ve muhitine kazandırdıklarıyla muharririn methedildiği görülür. Şairin böylesi niteliklere haiz olan birini

¹⁰Yeni Mecmua (1928), “Tehniyetnâme”, (5): 16.

tanımaktan hoşnut olduğu anlaşılır. Şiirdeki genel atmosfere bakılınca şairin sevinç duygusuyla kalem oynattığı ve bütüne yansıyan saadetin diğer şiirlerinde yer alan yaşama sevinci temasıyla uygun düştüğü anlaşılmaktadır.

2.2. Sığınak ve Arzulama Bağlamında Arayışın Temsili: Özlem

Nafî Misioğlu şiirlerinde yer alan bir diğer tema ise özlem duygusu üzerine inşa edilir. Söz konusu özlem, iki dörtlülük hâlinde, mefûlû/fâilâtün/mefâilün/fâilün kalıbıyla yazılan “Annemin Mezarında”¹¹ şiirinde ölmüş olan anneye hasretle ilişkilendirilerek ele alınır. Miskioğlu’nun henüz çocukken annesini kaybetmiş olması kuşkusuz ki şiirin yazımında etkili olmuştur. İki dörtlülükten oluşan şiirde, şairin henüz çocukken annesinin kabrini ziyaretiyle ortaya çıkan özlem hissi; saf, şefkate ihtiyaç duyan bir çocuğun gözünden işlenir.

“Bir ağlayan çocuk gibi mahrûm-ı tesliyet

Geldim huzûr-ı kabrine anne bugün fakat

Öksüz bırakma gör beni şâyân-ı merhamet

Geldim şikeste-bâl yine aç kucağını

Gördüm sükûn u râhat içinde mezârını

Teşhîs kıldı cism-i şefik-i nizârını

Eyle kabul lutfun ile tıfl-ızârını

Geldim şikeste-bâl yine aç kucağını”

Şiirdeki öznenin bir çocuk masumluğunda ve çaresizlik içinde annesine sığındığı görülür. “Öksüz bırakma” ve her iki dörtlülüğün son dizesinde tekrar eden “*geldim şikeste-bal yine aç kucağını*” ifadeleriyle söz konusu çaresizlik durumu açıkça fark edilir. Ağlayan ve mahrum-ı tesliyet (tesellisiz) durumunda hisseden özne için anne kabri, huzura kavuşmada bir sığınak olarak çizilir. Ayrıca bir imaj olarak tasarlanan anneyi lütuflu, merhametli, esirgeyici olarak tasvir etmesi ona bir kutsiyet kazandırır. Şiirin tamamına yansıyan özlem duygusu eserin temelini oluşturur. Bu bağlamda denebilir ki eser; tematik bağlamda anneden ayrı kalmanın verdiği çaresizlik, yoksunluk hissiyle anneye kavuşma arzusu üzerine inşa edilmiştir.

Miskioğlu’nun Nefî’ye nazire olarak yazdığı “Sakinâme”¹² şiirinde şairin şiir anlayışına ve sanatçı kimliğine yönelik beğeniler ifade edilir. Miskioğlu’nun örnek aldığı şairlerden olan Nefî’ye nazire yazmasını ona duyduğu özlemle ilişkilendirmek mümkündür. On dört beyit hâlinde ve fâilâtün/fâilâtün/fâilâtün/fâilün kalıbıyla kaleme alınan *Sakinâme* ile Nefî’ye duyulan hayranlık şu şekilde belirtilir:

“Eyledin bir hamlede âbâd-ı ehl-i dilleri

¹¹Yeni Mecmua (1928), “Annemin Mezarında”, (7): 6.

¹²Yeni Mecmua (1928), “Sakinâme”, (10): 13.

Bir peykâr itdin akıtdın âdetâ ol sâgarı

*Her içen rakı-ı sâfin câmina and eyliyor
Görmedi dünyâ diye bir böyle rûh-ı 'anberi*

*Öyle bir rûh-ı mutalsamdır bunun hâsiyyeti
Âfitâb-ı 'âlem-ârâ eyliyor her dilberi*

*Dehşetinden na're-i vâv[u] mîmüstâdın bütün
Ödleri kopmuş mu 'ârızlar gezerler serseri*

*Cûd-ı ta'binhâtemiitse 'aceb mi şerm-sâr
Heybetin lerzâniderse çok mıdır şîr-i neri*

*Her ne yazsam çok değil tasvîr-i şân-ı hâmememe
Sâha-i nazmında yok lâf u tırâşîñ hiç yeri”*

Gösterilen her beyitte Nefî'nin şairaneliğine yönelik methiyeli söylemlere rastlanır. Bilinen sakinâme örneklerine uygun şekilde yazılan şiirde, yapılan nazirelerle Nefî'nin şiir dünyasının kudretine işaret edilir. Ona karşı çıkanları serseri olarak nitelemesi, Nefî'yi şahsiyeti ve şiirleriyle heybetli olarak tanıtmaya ve sahasında tartışılmaz bir yerde göstermesi belirtilen hususlarla yine uygunluk gösterir. Ayrıca şairin, ne yazarsa yazsın onu tasvirine yetmeyeceğini belirtmesi Nefî'ye ve şiir dünyasına ulaşma arzusu ve özleminde olduğunun göstergesi olarak okunabilir.

Benzer bir muhtevayla kaleme alınan “Bekleriz”¹³ şiiri ise fâilâtün/fâilâtün/fâilâtün/fâilün kalıbıyla on üç beyitten meydana gelir. Şehre ve üstatlarına yönelik söylemlere yer verilen şiirde özlem ve hayranlık duygularının ağır bastığı görülür:

*“Bütçeden çoktan bitirdik fasl-ı fevkalâdeyi
Bir sehavetkârı dilberden mürevvet bekleriz*

*İntihabından bu dehrin görmedik bir faide
Müntehip sâni gibi hâlâ ziyafet bekleriz*

¹³Yeni Mecmua (1928), “Bekleriz”, (3): 16.

Eylemez nisyan hukukun şehri Antâkiyye'nin

Şimdi ol zâtın lisanından talâkat bekleriz

Mest-i câm-ı aşk olup yatmış Fuzûli Nâbiyâ

Biz onlar yattıkça “üstadile nevbet bekleriz”

Şiirin tamamına akseden özlem ve hayranlık duygusu, yaşanan şehir ve üstatlar özelinde işlenir. Şehrin adilâne yapısı ve üstatların kudreti karşısında tevazu ile duygularını dile getiren şair, her beyit sonunda kullandığı “bekleriz” ifadesiyle bir medet umma durumu içerisinde olduğunu okura açıkça hissettirir. Muhterem zatlar ve üstatların manevi mirasları karşısında nöbet beklediklerini dile getiren şair, böylece hem söz konusu kişilerin özlemine yönelik dolaylı bir göndermede bulunmuş hem de şahsi aciziyeti karşısında şehrin ve kişilerin kudretine sığınmıştır. Dolayısıyla şiirdeki muhtevanın, özlem duygusu etrafında şekillenerek tematik yapıya etki ettiği söylenebilir.

Nafî Miskioğlu, şiirlerinde yaşadığı bölgenin gündelik mevzularına, güncel meselelerine ve edebî münakaşalarına yer verir. Şairin “Aile İktisadı ve Kadın Makalesi Münasebetiyle Tenkide Uğrayan Muharrir Mücadimize” üst başlığı ve “Taziyetnâme”¹⁴ adıyla fâilâtün/fâilâtün/fâilâtün/fâilün vezniyle yazdığı eser, genellikle mektup türündeki taziyetnâmelerden farklı biçimde, şiir formunda neşredilir. Eserde, görüşleri gerekçesiyle muhitindeki bir muharririn uğradığı tenkitlerden ve rahatsızlığından bahsedilerek arzu ve temennilere yer verilir:

“Hiç kabâhat bulma mîrim bu hezîmette bana

Mebhas-ı nisvânda sen kurdun esâssız birine

Ansızın bahr-i muhîinde kopunca fırtına

Mevce-i hâmen ile düşdün efendim bir yana

Geçmiş olsun bir dahı göstermesin Rabbim sana”

İlk bentte, ithafta bulunduğu muharririn görüşleri doğrultusunda eleştiriye uğraması hasebiyle yazdığı bu şiirde kabahatin kendisinde olmadığına değinir. Yazdıklarının muhitinde ortaya çıkardığı tepkiyi bahar-fırtına tezâtı ekseninde dillendiren şair, buna rağmen “geçmiş olsun bir dahı göstermesin rabbim sana” ifadesiyle iyi dileklerini belirtmekten de kaçınmaz.

Şiirin üçüncü bendinde muharririn ne için tenkide uğradığına yönelik söylemler yer alırken şairin tavsiyelerine de yer verilir:

“Manto isrâf bahsini Allah için artık bırak

Şöyle böyle der iken insânyıyorsa 'zen dayak

Bezm-i rindâne gel artık ıyş unûş it zevke bak

¹⁴Yeni Mecmua (1928), “Taziyetnâme”, (6): 16.

Her olur olmaz tefelsüfler ile etmemerâk

Geçmiş olsun bir dahı göstermesin Rabbim sana”

Şair, muharririn zor durumundan kurtulup tekrar mutlu olması için yapması gerekenlere değinip iyi niyetlerini belirtmekten geri kalmaz. Bu söylemler şairin muharriri yine neşe içerisinde görme özlemiyle ilişkilendirilebilir.

“Bir ‘ene’l-Hak’-gû gibi tenkîd edildin hak diye

Etdirir vicdân seni elbette bir gün tebriye

Hâmemin tasdî’ini âtf etme yanlış bir şeye

Maksadım ta’riz değil ancak beyân-ı ta’ziye

Geçmiş olsun bir dahı göstermesin Rabbim sana”

Şair, muharririn söylediklerine gösterilen tepkinin şiddetini Hallac-ı Mansur’un “ene’l-Hak” düşüncesinde yaşadıklarıyla eş tutar. Buna rağmen “maksadım ta’riz değil ancak beyan-ı ta’ziye” diyerek muharririn yaşadıkları karşısında niyetinin sadece teselli vermek olduğunu belirtir. Bu durum aslında onun muhitte eskisi gibi sevgiyle, saygıyla kabul göreceği ortamın tekrar oluşması arzusunda olduğunu gösterir. Ayrıca her bendin sonunda yer alan “geçmiş olsun bir dahı göstermesin rabbim sana” mısrası, ithafta bulunduğu muharrire yönelik iyi niyete bir vurgu gibidir. Belirtilen vurgu, aslında, arzuladığı müreffeh ortamın özlemine yönelik bir değerlendirme olarak okunabilir.

Sonuç

Bu çalışmada Antakyalı şairlerden Nafi Miskioğlu’nun *Yeni Mecmua* gazetesinde kaleme aldığı şiirleri tematik bağlamda incelenmiştir. Yaşama sevinci ve özlem şiirlerinde ağırlıklı olarak öne çıkarken söz konusu temalar; dini bayramlar, milliyetçi anlayış, bölgesel değerler ve güncel mevzular etrafında ele alınmıştır. Dikkat çeken hususlardan bir diğeri ise Miskioğlu’nun gerek konu gerekse de tematik bağlamda şiirlerini şekillendirirken milli ve manevi unsurlardan sıkça faydalanmış olmasıdır. Bunda elbette şairin içinde yaşadığı dönemin kültürel ve askeri çalkantıları belirleyici olmuştur. Şair, anavatandan kopma tehlikesi yaşayan Antakya’nın milli değerler etrafında kültürel kimliğini öne çıkararak düşünsel bağlamda mücadelenin devamına katkı sağlamıştır. Miskioğlu, fikri mücadelenin yanında yenilikçi tutumuyla eserler kaleme almış, böylelikle sadece mevcut hâlin muhafazasında değil ayrıca gelişimine de katkıda bulunmuştur.

Nafi Miskioğlu, 1925–1947 yılları arasında Divan edebiyatının estetik zevkinin etkisinde kalarak oluşturduğu ve zengin sayılabilecek bir muhtevaya sahip olan şiir dünyasıyla Antakya’nın önemli düşünce adamlarından ve şairlerinden biri olmuştur. Antakya’nın kurtuluş mücadelesi ve Hatay’ın Anavatana katılma sürecinde gerçekleştirdiği faaliyet ve sürdürdüğü fikrî mücadeleyle çevresinde olumlu tesirler bırakarak gerek Türk edebiyatı gerekse de Türk tarihinde önemli bir yer edinmiştir.

Kaynakça

a. İncelemeye Esas Olan Eserler

- Miskioğlu, Nafi (1928), “Bayramlık Müseddes”, *Yeni Mecmua*, (2): 10.
- Miskioğlu, Nafi (1928), “Bekleriz”, *Yeni Mecmua*, (3): 16.
- Miskioğlu, Nafi (1928), “Tehniyetnâme”, *Yeni Mecmua*, (5): 16.
- Miskioğlu, Nafi (1928), “Taziyetnâme”, *Yeni Mecmua*, (6): 16.
- Miskioğlu, Nafi (1928), “Annemin Mezarında”, *Yeni Mecmua*, (7): 6.
- Miskioğlu, Nafi (1928), “Meyhanenâme”, *Yeni Mecmua*, (8): 13.
- Miskioğlu, Nafi (1929), “Bayramlık Manzume”, *Yeni Mecmua*, (9): 12-13.
- Miskioğlu, Nafi (1928), “Sakinâme”, *Yeni Mecmua*, (10): 13.
- Miskioğlu, Nafi (1929), “Kaside-i Ramazâniye”, *Yeni Mecmua*, (21): 13.

b. Diğer Kaynaklar

- Balcı, Şükrü.“?”, (Atayolu, gazetesi, 4.7.1947).
- Çapa, Mesut (2018). “Hatay Mücadelesine Katılanların Anıları”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*. (62): 21-38.
http://dergiler.ankara.edu.tr/detail.php?id=45&sayi_id=2270&makale_id=23627 [erişim tarihi: 05.03.2019].
- Doğan, Ahmet (1999). *Osmanlıca-Türkçe Sözlük*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Hatay Valiliği (yty). “Nafi Miskioğlu”.*Önemli Şahsiyetler*. <http://www.hatay.gov.tr/onemli-sahsiyetler> [erişim tarihi: 05.03.2019].
- Özkaya Duman, Olcay (2016). “Kaleminden Kelama Sancak’ta Bir Dil Atölyesi ve Anadil Savunması ‘Yeni Mecmua’ (1928-1930)”. *Hatay Tarihi ve Kültürü Üzerine Araştırmalar-1, Dr. Mehmet Tekin Armağanı*. Hatay: Color Ofset Matbaacılık.
- Özkaya Duman, Olcay (2019). *Bağımsızlığa Giden Yolda Sancak’tan Hatay Devleti’ne Yerel Basın ve Faaliyetleri (1918-1939)*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Tekin, Mehmet (1991). *Hatay’ın Son Aruz Şairi Nafi Miskioğlu*, Hatay: Kültür Ofset Basımevi.
- Türkmen, A. Faik (1937). “Miskioğlu Bay Nâfi”. *Mufasssal Hatay Tarihi Hatay Şairleri*. C. III., s. 157-161, İstanbul: Cumhuriyet Matbaası.
- Zübeyir, (Karabay) (1929). “Nafi Efendi”. *Yeni Mecmua*, (20): 13-14.